Llengües iberoromances -no iberes

Autor:
Data de publicació: 30-12-2012

Les llengües iberorromances -NO TENEN RES A VEURE AMB L'IBER - són un subgrup de llengües romances que possiblement formen un subgrup filogenètic dins la família romanç. Les llengües iberorromances es desenvolupen en territoris ocupats pels romans cap a l' any 415, és a dir, la península ibèrica, el sud de les Gal·les i el nord del Magrib i les seves posteriors conquestes.

Llengües iberoromances

Distribució geogràfica
Principalment hemisferi occidental

Països
Espanya, Portugal, Iberoamèrica, Sud-oest dels Estats Units, Filipines, Florida, alguns països de l'Àfrica i per la diàspora mundial.

Parlants
700 milions

Filiació genètica

Indoeuropeu
Itàlic
Romance
Romance occidental

Iberorromance

Subdivisions
Iberorromance occidental
Aragonès (?)
Iberorromance oriental (?)

Mapa dels idiomes parlats a la península ibèrica i al sud de França

Iberorromance occidental: Astur-lleonès Castellà Gallego-portuguès
Iberorromance: Aragonès(Classificació qüestionada)

Occitanorromance: Català-Occità (Valencià-Mallorquí)
Llengües no indoeuropees: Euskera(Llengua aïllada)

Vegeu també
Idioma - Famílies - Classificació de llengües

[editar dades a Wikidata]

Les llengües iberorromances -QUE NO TENEN RES A VEURE AMB L'IBER- són un subgrup de llengües romances que possiblement formen un subgrup filogenètic dins la família romanç. Les llengües iberorromances es desenvolupen en territoris ocupats pels romans cap a l' any 415, és a dir, la península ibèrica, el sud de les Gal·les i el nord del Magrib i les seves posteriors conquestes.

Llengües considerades universalment dins del grup iberorromance són el galaico-portuguès (i els seus moderns descendents), l'asturleonès, l'Castellà o castellà i el navarrès. Alguns autors inclouen també les llengües occitanos. Totes aquestes llengües formen un continuum geolectal amb alta intel·ligibilitat entre llengües adjacents.

Índex

Classificació general

Països del món on s' estudia Castellà. Països amb l'idioma Castellà com a oficial Països amb més d'1.000.000 d'estudiants Països amb més de 100.000 d'estudiants Països amb més de 20.000 d'estudiants

Distribució geogràfica del portuguès.

Domini asturleonès

Domini lingüístic del català.

Idioma gallec Idioma portuguès

Idioma aragonès en color vermell.

Les llengües iberorromances són una agrupació convencional de les llengües romances, tot i que molts autors fan servir el terme en un sentit geogràfic i no necessàriament filogenètic. Filogenèticament, hi ha discrepàncies sobre si quines llengües s'han de considerar dins del grup iberorromance, ja que per exemple alguns autors consideren que les ibero-orientals, també anomenades occitano-romàniques, podrien estar més estretament relacionades amb les llengües galorromances que amb les llengües ibèriques occidentals (iberorromance nuclear). I la posició de l'aragonès dins les llengües romances de la península ibèrica també ocasiona discrepàncies.

Una agrupació geogràfica convencional freqüent és la següent:

Llengües iberorromances occidentals (iberorromance nuclear)1?
Llengües iberorromances orientals (occitanoromànic i aragonès)[font qüestionable]
Mozárabe

En el que segueix es farà servir el signe convencional † per a les llengües extintes.

Iberorromance occidental (nuclear)
L' iberorromance occidental presenta un nombre de trets gramaticals i fonològics definitoris que estan absents en l' anomenat iberorromance oriental que al seu torn presenta característiques comunes amb el galorromance o el galoitàlic però no presents en les llengües iberromances occidentals. Alguns autors consideren que les llengües iberorromances abasten només el grup occidental i nuclear i que l'anomenat "iberorromance oriental" realment constitueix un grup filogenètic a part amb característiques intermèdies entre l'iberorromance i el galorromance.

Les llengües iberorromances occidentals (Grup Ibero-Occidental) són:

Asturleonès:

Asturià
Lleonès
Mirandés
Parles de transició entre Castellà i asturleonès:

Extremeny o Altoextremeño
Càntabre o Montañés

Castellà o castellà

Dialectes de l'Castellà
Judeo-Castellà, Sefardí o Ladino

Judesme2i Haquetía o Haketiyya3?

Subgrup galaico-portuguès

Galaicoportugués (†)
Gallego
Fala
Português

Dialectes del português
Judeoportugués (†)

Iberorromance oriental (llengües occitanorromances)
Article principal: Llengües occitanoromances

Les llengües occitanoromances, de vegades anomenades iberorromances orientals, formen un grup a part i la seva inclusió dins les llengües iberorromances és problemàtica, ja que no comparteixen les característiques principals de les llengües mateixes. També es discuteix si és possible considerar-les properes a les
llengües galorromances, galoitàliques o retoromances.

Segons Ethnologue les llengües iberorromances orientals són:

Occità

Septentrional: auvernés, lemosín, viveroalpino
Sud-oriental: llanguedoc, provincià
Gascó: aranès, bearnès, bigorès
Shuadit (judeo-provençal) (†)

Català/valencià

Oriental: central, nord-oriental, alguerès, balear (mallorquí, menorquí, ibienco),
Occidental: nord-occidental, tortosí, valencià (apitxat, septentrional, meridional, alacantí, castellonenc)
Judeo-català (†)

Iberorromance pirinenc-mozàrab

La classificació d'Ethnologue inclou un grup de llengües romances de la península ibèrica dubtós, format pel navarrès i pel mozàrab: el Grup Pirinenc-Mozárabe, tot i que molts especialistes consideren que aquesta divisió no és un grup vàlid, ni troben massa arguments per postular una especial relació entre l'aragonès i el mozàrab.

Navarroaragonés (†):

Riojano precastellano (†)
Romance navarrès (†)
Aragonès

Aragonès occidental: Aragüesino, Ansotano, Cheso, Aisino
Aragonès central: Belsetano, Aragonès de la vall de Vió, Panticuto
Aragonès oriental: Patués o Benasqués
Aragonès meridional o Somontanès
Judeoaragonès (†)

Mozárabe (†)

El grup pirinenc-mozàrab se sol classificar de diverses maneres, i no existeix un consens global sobre la seva filiació. Les teories més acceptades són:

1- La que el classifica com un tercer grup dins les llengües iberorromances.
2- la que el situa com a grup separat del grup iberorromance, fins i tot fora del grup gal-ibèric, i dins del grup italo-occidental, del qual formen també part les esmentades llengües galo-ibèriques. Aquesta opció és bàsicament seguida per Ethnologue.

Varietats iberorromances de transició

Atesa la gran rodalia que tenen les llengües iberorromances per tota la península ibèrica (i algunes àrees d'Amèrica del Sud), hi ha àrees on es parlen llengües mixtes o varietats lingüístiques de transició que presenten característiques mixtes a les de les llengües iberorromances adjacents. Aquestes llengües mixtes són:

El castrapo, que és el nom que se li dona a Galícia (Espanya) a una variant popular de l'Castellà parlada en aquesta comunitat autònoma, caracteritzada per l'ús de vocabulari i d'expressions preses de l'idioma gallec que no existeixen en Castellà. Es considera socialment vulgar. És freqüent a les ciutats gallegues.

L'amestàu, o variant de l'asturià, es caracteritza per una castellanització lèxica, fonètica i sintàctica, sent molt més acusada en les dues primeres. Per a alguns es tracta d'una parla de transició entre l'asturià i l'Castellà, tot i que són molts els que defensen que, a causa de les seves estructures sintàctiques, es tracta d'una variant de l'asturià (o de l'asturià de classe baixa).
El barranc (a fala de Barrancos) és una llengua mixta parlada a la localitat portuguesa de Barrancos. És un dialecte la base del qual és el portuguès alentejà amb una forta influència de l'Castellà popular d'Andalusia i de la Baixa Extremadura (vegeu més avall), especialment lexicogràfics, fonètics i morfològics. Aquests elements de vegades són estranys i fins a discordants per a un dialecte de base portuguesa.
El portuguès, portunhol, portanhol és la barreja dels idiomes portuguès i Castellà. Es dona entre els parlants de les regions lingüístiques limítrofes entre el castellà i el portuguès, molt especialment a la frontera uruguaiana.
El ribagorzano és un dialecte de transició entre la llengua aragonesa i la llengua catalana, que es parla en l'extensió que des de l'Edat Mitjana va ocupar l'Antic Comtat de Ribagorza, és a dir, des de les poblacions de Benasc i Aneto fins al límit sud de l'actual comarca de la Llitera i tenint per límit occidental l'antic Comtat de Sobrarbe i oriental el Comtat de Pallars i la zona baixa del riu Noguera Ribagorzana, on arrenca la Sèquia de Piñana a la província de Lleida. Al segle xvi la capital del Comtat era a Benabarre, i el Comtat va pertànyer des de temps medievals als Ducs de Villahermosa i per herència, l'últim Comte de Ribagorza va ser el rei Felip II.

Varietats discutides

L'eonaviego o gallec-asturià, fala de l'occident d'Astúries o gallec d'Astúries (o simplement fala per als seus parlants) és un conjunt de parles (o falas) , el domini lingüístic del qual s'estén, com el seu nom indica, a la zona asturiana compresa entre els rius Eo i Navia , si bé la seva àrea d' influència abasta també zones més orientals que l' abans esmentat riu Navia. ES discuteix la seva adscripció al grup galaico-portuguès o si es tracta d' una parla de transició. Aquest territori es coneix com a Terres de l'Eo-Navia (un territori que no coincideix amb la comarca de l'Eo-Navia).4Cal indicar que la seva formació no atén els mateixos cànons que el d' altres llengües mixtes o de transició, ja que el seu origen és purament gallec o, en tot cas galaicoportugués; i les semblances amb l'asturià occidental es deuen a causes polítiques, socials, frontereres i geogràfiques. Per això s' ha d' incloure sempre l' eonaviego dins la llengua gallega i del subgrup galaico-portuguès.

Criolls iberorromances
Vegeu també: Llengües criolles

En moltes àrees d' Àfrica i Amèrica, particularment en zones on històricament va existir un important tràfic d' esclaus i per tant contacte de parlants de llengües molt diverses, es van desenvolupar pidgins com a mitjà d' intercanvi, que van donar lloc a nombroses llengües criolles de base Castellàa i portuguesa:

Criolls de base lèxica Castellàa

Xabacà5?
Palenquer6?

Criolls de base lèxica portuguesa:

Caboverdià
Lunguyê
Angolar
Forro
Kriol
Macaense

Criolls mixtos:

Papiament7(?) (per a alguns és un crioll de base Castellàa, tot i que d'altres el consideren de base portuguesa): Papiamento de Aruba, Papiamento de Bonaire, Papiamento de Curazao
Annabonense o Fá d'Ambô, annobonense o annobonés (també anomenat Fla d'Ambu i Falar de Ano Bom) és una barreja d'un crioll portuguès, el folre i d'Castellà parlat a l'illa d'Annobón, Guinea Equatorial.

Arbre cladístic

El projecte de comparació sistemàtica ASJP basat en la similitud lèxica mesurada com la distància de levenshtein d'una llista de cognats ha construït arbres cladístics que donen una aproximació raonable al parentiu filogenètic de nombroses famílies. En el cas de les llengües iberorromances esmentades anteriorment, l' arbre cladístic té la forma:

Romance

Romanç oriental

Italorromance

Sicilià

Napolità

Romanesc

Toscà

Cors

Italià

Balcorromance

Dàlmata

Balcorrumà

Arrumano

Meglenorrumà

Istrorrumano

Romanès

Romanç occidental

Sardo

Galoibèric

Iberorromance

Aragonès

Iberorromance occidental

Asturleonès

Castellà

Galaicoportugués

Gallego

Português

Occitanorromance

Català

Occità

Galorromance

Francoprovenzal

Grup Oïl

Picardo

Francès

Normant

Valón

Retorromance

Friulà

Ladino

Romanche

Galoitàlic

Piamontès

Llombardo

Emiliano-Romañol

Ligur

Vèneto

Istrià

Característiques principals de les llengües iberoromances

Conserven les vocals llatines a la fi de les paraules en contrast amb les galorromances, galoitàliques i retoromances. Les llengües occitanos també perden les vocals finals llatines.
Perden les formes adverbials llatines Ibi i Inde presents en les altres llengües romances. Les llengües occitano i l'aragonès (així com el castellà medieval), conserven aquestes formes adverbials en el seu lèxic. 8?
L'infinitiu el formen amb una (r) final i no es perden en contraposició a les llengües galoitàliques i retoromances. En les llengües galorromances i occitanorromances (català i occità) es conserven en l'escriptura però no es pronuncien.
Evolució dels grups llatins (cl, fl, pl) a / ?/ / t??/. En les llengües galorromances, retoromances, occitanorromances i en l'aragonès, es conserven aquests grups (clau en aragonès occità i català, clef en francès; flama en aragonès, occità i català, flamme en francès; plever en aragonès, plòure en occitano, ploure en català, pleuvoir en francès).
Evolució dels grups llatins (ci, ti, ce, te) a (/?/, /z/ /s/).
Diptongació davant (e, o) breus llatines, Aquesta característica és present en totes les llengües iberorromances a excepció del galaico-portuguès i del català, per exemple (ventum - viento, ponte - puente i en aragonès folia - fuella). Aquest fenomen passa també, tot i que en menor mesura, en occità (ventum - vent, folia - fuèlha).
Betacisme: No hi ha distinció entre b i torna al portuguès on es manté la distinció. En les llengües occitanos, aquesta distinció persisteix en la norma culta, en alguns dialectes (valencià, balear, la major part de dialectes occitans, amb la notable excepció del gascó).
Sonoritzen o perden les oclusives sordes intervocàliques llatines /p, t, k/ per exemple (sapere - saber, potere - poder, formica - hormiga). Aquesta és una característica pròpia de les llengües romances occidentals.
Formen els plurals amb (s), igual que totes les llengües romanes occidentals.
Canvi de la (f) llatina a (h). Aquest fenomen va ocórrer en el castellà, extremeny, càntabre i asturià oriental per influència de l'euskera. Aquesta característica també és compartida amb l' occità gascó.9En canvi, aquest fenomen, igual que en les llengües galorromances, no passa a la resta d'Occitània i en català (formica - fourmi en francès, formiga en occità i català).

Descripció lingüística

Existeixen diverses innovacions fonètiques comunes a les llengües iberorromances:

La majoria de les llengües iberorromances mantenen les vocals finals llatines /-e, -o/ en noms masculins, enfront del que succeeix en occitanoromànic i galorromànic, per exemple: Castellà nit, portuguès noite enfront de balear/català/valencià nit, francès nuit, tots ells derivats de la forma *noite comú al proto-iberorromance, el galorromance i occitanorromance.
Palatalització del grup -ct-: portuguès oito, Castellà vuit. Aquest tret és compartit també per l' occitanoromànic i el galoromànic, però no l' italorromance central i meridional otto i el romanç oriental octo.

Fonologia

L' inventari consonàntic del proto-iberorromance coincideix amb els inventaris de l' Castellà medieval i del portuguès medieval:

labialalveolarpalato-alveolar
vetllar

Oclusiva
*p *b
*t *d

*k *g

Africada

*t?s *d?z
(*t??) *d??

Fricativa
*f/? *v/?
*s *z
*? *?

Nasal
*m
* n
*?

Lateral

* l
*?

Vibrant

* ?, * r

Aquest sistema gairebé idèntic al de l'italià estàndard (excepte pel fet que l'italià no té /*TGM / i de l'oposició /*?/-/*r/). El fonema /*t??/ és complicat perquè, encara que apareix tant en portuguès com en Castellà, en ambdues llengües procedeix de diferents grups llatins, per la qual cosa és possible que en proto-iberorromance aquest fonema no existís com a tal i la seva presència es degui només a desenvolupaments posteriors. Aquí es postula perquè ocasionalment en Castellà es tenen /t??/ procedent de PL- llatí (AMPLU port. i esp. ample, P(O)LOPPU > esp. xop, port. xou).

Pel que fa a les evolucions posteriors:

les africades /*t?s, *d?z, *t??, *d??/ es desafrican en portuguès i dan /s, z, ?, TGM /, mentre que en asturleonès i Castellà mitjà es produeixen ensordiments /*t?s, *d?z/ > /s??/ (i posteriorment > /?/), /*t??, *?/ > /t??/.
les fricatives /*s, *z, *?, *TGM/ es mantenen en portuguès, però perden el contrast de sonoritat és Castellà mitjà i asturleonès donant sol /s, ?/. En Castellà modern a més es va donar el canvi addicional /?/ > /x/ (fricativa/uvular).
les fricatives labials /*f-?, *v-?/ es mantenen en portuguès com f, v, mentre que en Castellà /*f-?/ passa a /h/ (davant vocal) i o es manté com /f/ (ante /-?V/: front, fregir o [wV]: font, foc). A partir del segle xv la /h/ de l'Castellà cau en la major part de dialectes i desapareix.
el fonema /*?/ en portuguès i gallec en molts contextos passa a /t??/ (clau > xave), una africació similar al que es dona en algunes varietats d'asturleonès (austurleonès occidental * ?opu > ??obu 'llop').

L'inventari vocàlic reconstruït per a la síl·laba tònica està format per set vocals /*i, *e, *TGM , *a, *?, *o, *u/.

Canvis fonètics
El sistema vocàlic en síl·laba tònica s'ha preservat millor en les varietats de gallec-portuguès que en cap altra àrea iberorromance (oriental), en aquestes varietats continuen mantenint-se els quatre graus d'obertura original (tancades, semitancades, semiobertes, obertes). A l'Castellà, asturleonès i aragonès els graus d'obertura s'han reduït en una unitat i el nombre de vocals distintives s'ha reduït a cinc /i, e, a, o, u/ (en català es continuen conservant també les mateixes vocals que en gallec). En valencià, es distingeixen set vocals: les obertes (à-è-ò) i les tancades (é-í-ó-ú). L'Castellà medieval mostra reflexos diferents per a les vocals semitancades i semiobertes en síl·laba tònica, les primeres es mantenen però les segones diptonguen: /*TGM / > [je] i /*TGM/ > [we], mentre que /*e/ > [e] i /*o/ > [o]. En el sistema àton tant el portuguès com el balear/català/valencià mostren variació alofònica.

Les principals diferències en el sistema consonàntic es restringeixen a les africades i fricatives:

Així les obstruents no africades i les nasals /*p, *b, *m; *t, *d, *n; *T. *d, *n; *T. *Rtt/ es mantenen en totes les llengües, així com les dues líquides /*l, *T.
El portuguès ha perdut el contrast entre africades i fricatives /* ?, *?, *?, *?/ > /*s, *z, *?, *?/.
En Castellà, asturleonès i aragonès es va perdre el contrast entre sordes i sonores en la sèrie africada i fricativa: /*?, *?; *?; *s, *z; *?, *?/ > /*s??; *?; *s; *?/. Posteriorment /*s??/ > /*?/ en castellà septentrional, asturleonès i aragonès (tot i que a Andalusia, Canàries i Amèrica /*s??/ > /s/). En tot el domino de l'Castellà a més /?/ > /x/.
Altres canvis menors són que el portuguès va canviar la ròtica /*r/ > / ?/
En Castellà, asturleonès i aragonès /*?/ > /b/.
En gran part del domini de l'Castellà va predominar el lleisme /*?/ > /??/.
Ante /a, o, u/ va evolucionar /*f/ > /h/ > Ø, tot i que es va mantenir davant [we, ?V] i ocasionalment també [je] (febre)

La taula següent resumeix els canvis entre el proto-iberorromance i les llengües modernes:

PROTO-IBERORROMANCE	PortuguèsGallegoAsturleonèsCastellàAragonèsBalear/Català/Valencià
p b m, t d n, TGM l, ?	(sense canvis)
?	s
s	s, ?
?	?, s
?	s
?	z
z	z
s	s
s	s
s	s
s	s
s	s
s	s
z	z
z	z
z	z
?	?
?	?
?	?
?	?
?	?

?,?
?,?

?
?
?
?
x
?, ?

?
?
?
?

?
?
?, ?
?
??, Ø, x
?

f/?
f
f
f, h
f, Ø
f
f

v/?
v
b
b
b
b
b, v

r
?
r
r
r
r
r

?
?
?
?
??, ?, x
?
?

Comparació lèxica
Taula comparativa entre el llatí i les parles romances provinents de la península ibèrica.

LlatíOccidental (Galaicoporgugués)Centre-Occidental (Asturleonès)Central (Castellà)Mozárabe Central-Pirinenc (Navarroaragonés)Oriental (Occitanorromance)	PortuguèsGalegoEonaviegoAsturiàLleonèsMirandésExtremenyCastellàManxecMurcianoAndalús (EPA)/(PAO)MozárabeAragonèsCatalàAranès (Occità)
CLAU	CLAU
xave	xave
xave	xave
xave	xave
clau	clau
xave	xave
xave	xave
llavi	llavi
clau	clau
guiave	guiave
llabe	llabe
yabe	yabe
yabe	yabe
clabe	clabe
clau	clau
clau	clau
clau	clau
NOCTE(M)	NOCTE(M)
noite	noite
noite	noite
noite	noite
nueche	nueche
nueite/nuoite	nueite/nuoite
nuôite	nuôite
nuechi	nuechi
nit	nit
norche	norche
nonche	nonche
noxe	noxe
nohte	nohte
nueit, nuet, nit	nueit, nuet, nit
nit	nit
nueit	nueit
net	net
CANTARE	CANTARE
cantar	cantar

cantar
cantar
cantar
cantare
cantare
cantal
cantar
cantal
cantàa (cantar
cantal)
cantâh/cantâ
cantar
cantar
cantar
cantar

CAPRA
cabra
cabra
cabra
cabra
cabra
cabra
crabra
cabra
crabra
crabro
cabra
craba
cabra
capra
craba
cabra
craba

FLAMA
xama
xama
xama
flama
flama
lhama
flama
flama
flama
flama/yama
yama
flama
flama
flama
flama

LINGUA
língua
lingua
lingua/
llingua

llingua
??ingua
lhéngua
luenga
llengua
langua
llengua
yengua
llengua
lingua
luenga
llengua
llengua
yengua

PLOR
xorar
xorar
xorar
llorar
llorare
lhorar
lloral
llorar
llorar
llorar/yorar
yorâh/yorâ
plorar
plorar
plorar
plorar

PLATEA
praça
praza
praza
plaça
plaça
praza
praça
plaça
praza
plaça
praza
plaça/plaça
platxa
plaça
plaça
plaça

PETRAM
pedra
pedra
pedra
pedra
pedra
pedra

piera
pedra
pedra
pedra
pedra/piera
bedra
pedra
pedra
pedra

PONTE(M)
ponte
ponte
pònte
ponte
ponte
ponte
puenti
pont
pont
pont
poent
pont
bont
puent
pont
pont
pònt

VITAM
vida
vida
vida
vida
vida
bida
via
vida
vida
vida
bía
vita
vida
vida
vida

SAPERE
saber
saber
saber
saber
sabere
saber
sabel
saber
saber
saber/sabel

çabêh/sabê
xaper
saber
saber
saber

FORMICAM
formiga
formiga
formiga
formiga
formiga
formiga
formiga
formiga
formiga
formiga
formiga/ormiga
formica
forniga
formiga
formiga

CENTUM
cem
cen
cen
cent
cen
cen
cent
cent
cent
cent
çien/zien
chento
cent
cent
cent

ECCLESIA
igreja
igrexa
eigresia
ilesia
eigreixa
igreja
igresia
església
igresia
il·lèsia
inlesia
igleçia/ilesia
eglesia
il·lèsia
església
glèisa

HOSPITAL(M)
hospital
hospital
hospital
hospital
hospital
hospital
ohpità
hospital
hojpital
horpital
öppitá
ëppitá
ôppitâh/ohpitâ
hospital
hospital
hospital
espitau

CASEUS
Lat. V. FORMATICU(M)
queijo
queixo
queixo
quesu
queisu
queijo
quesu
formagla
querso
formagla
queço/formal
cas
formag/formage
formatge
hormatge
hromatge

CALLIS
Lat. V.
rua
rúa
caleya
cai
rua
cai
rue
calli
carrer
caye
carrera
carrer
caye
caye
calli
carrera
carrer
carrèr

Numerals
Els numerals en diferents varietats iberorromances i occitanoromances són:10?11?

GLOSAGalaicoportuguésAsturleonèsCastellàMozárabeOccitanorromance

PortuguèsGallegoAsturleonèsEstremeñuCastellàAndalús (PAO)Aragonèsproto-OcCatalà

'1'
[?] / ['u.m]

[??] / ['u.? R.]

*[un] / ['u.nu]
un / unu
['un(u)] / ['una]
un(u) / una
*['un(o)] / ['un.a]
un / una
*['un(o)] / ['un.a]
un(o) / una
*[un] / ['u.na]
un / una
TGM yt
[un] / ['u.na]
un / una
*[yn] / *['y.na]
un /una
[un] / ['u.n]

'2'
[doj? ~ dojs] / ['du.TGM R roys]

[dows] / ['du.as]
dous / duas
[dos ~ dows]
dos ~ dous
[doh]
dos
[dos]
dos
[doh ~ d yh]
doh
*[dos] / ['du.as]
dos / duas
TGM yt
[dos]
dos
*[dus] / *['du.as]
dos / duas
[dos] / ['du.TGM]

'3'
[t?e? ~ t?es]
três
[t?es]
tres
[t?es]
tres
[t?eh]
tres
[t?es]
tres
[t?eh ~ tr yh]
treh
*[t?es]
tres
TGM yt
[t?es]
tres
*[t?es]
tres
[t? Rt]
tres

'4'
[kwat?u]
quatro
[kat?o]
catre
[kwat?u]
quadro
[kwat?u]
quadro
[kwat?o]
quatre
['kwat?o]
quatre
*[kwator ~ kwater]
quator ~ quater
TGM yt
[kwat?o ~ kwat?e]
quatro ~ quatre
*[k(w)at?e]
quatre
[kwat Rt Rt]
quatre

'5'
[s?ku]
cinc
[?i?ko ~ si?ko]
cinc
[?i?ku]
cinquanta
[si?ku]
cinquanta
[?i?ko]
cinc
['?i?ko ~ 'si?ko]

zinco
*[t??i?ko]
cinc
TGM yt
[?i?ko ~ ?i?k]
cinc ~ zinc
*[si?k]
cinc
[si?k]
zinc

'6'
[sej? ~ sejs]
sis
[sejs]
sis
[sejs]
sis
[sejh]
sis
[sejs]
sis
[sejh] / [sæjh]
seih / saih
*[?jejs]
xieis TGM
yt
[sjejs] ~ [sejs]
sieis ~ sis
*[sjejs]
sièis
[sis]
sis

'7'
[s R ytt
set
[s Rt]
set
[sjete]
set
[sjeti]
sieti
[sjete]
set
['sjete ~ '?jete]
set
*[?jet]
xiet
TGM y
[sjet ~ set]
siet ~ set
*[s Rt]
sèt
[s Rt]
set

'8'
[ojtu]
oito
[ojto]
oito
*[ojtu ~ o?u]
oitu ~ ochu
[o?u]
ochu
[o?o]
vuit
['o?o ~ 'o?o]
òxo
*[wehto ~ weht]
uehto ~ ueht TGM yt

[weito ~ weit]
ueito ~ ueit
*[weit]
ueit
[vuit ~ buit ~ uit]
vuit / huit

'9'
[n Rt yt
nove
[n ?e]
nove
[nwe?e]
nou
[nwe?i]
nuevi
[nwe?e]
nou
['nwe?e]
nouebe
*[n Rheinland?e]
nove
TGM yt
[nweu ~ now]
nueu ~ nou
*[n Rtw]
nòu
[n Rtw]
nou

'10'
[d Rt]
dez
[d Rè? ~ d R. 1]
dez
[dje?]
deu
[djeh]
dies
[dje?]
deu
[djeh ~ dj yh]

dieh
*[dje?e]
diece
TGM yt
[dje? ~ d Rmw]
diez ~ deu
*[d Rtz]
detz
[d Rtw]
deu

Els numerals per a '1' i '2' distingeixen entre formes masculines i femenines.
Els bifocades (*) es refereixen a les formes antigues reconstruïbles.

Nombre de parlants

Països per nombre de parlants d' Castellà: Més de 100 milions Més de 50 milions Més de 20 milions Més de 10 milions Més de 5 milions Més d' 1 milió

Països per nombre de parlants de portuguès: Més de 100 milions Més de 10 milions Més de 5 milions

A la taula següent s'inclouen les llengües i criolls iberorromance (en sentit ampli: iberromance estricte i occitanorromance). Els colors indiquen el subgrup (groc: Castellà i criolls de base Castellàa, blau: gallec-portuguès i criolls de base portuguesa, verd: asturleonès, vermell: occitanorromance).

Pos.IdiomaParlants com a llengua maternaTotal de parlants

1
Castellà
480.000.000
577.000.000

2
Portuguès
206.000.00012?
260.000.000

3
Català
3.000.000
10.000.000

Valencià
1.274.000

Balear
362.500

4
Gallego
2.936.527
3.900.000

Eonaviego
45.000

Fala
6.000

5
Occità
2.200.00013?
2.202.76513?

Aranès
2.76514?

6
Xabacà
619.000
1.300.000

7
Crioule
503.000
926.078

8
Papiament
279.000
329.002

9
Asturià
100.000
600.000 15?

Lleonès
25.000

Mirandés
8.000

10
Extremeny
25.000

Càntabre
¿?

11
Sefardí
98.000
150.000

12
Forro
69.899
69.899

13
Aragonès
12.000
56.23516?

14
Angolar
5.000
5.000

15
Palenquer
3500
3500

16
Lunguyê
1.500
1.500

Vegeu també

Llengües romances
Substrat basc en llengües romances
Associació d'Estats Iberoamericans per al Desenvolupament de les Biblioteques Nacionals d'Iberoamèrica
Llengües d' Espanya
Iberofonia

Referències

? Elber Aguilar Porras. «El català: ¿iberorromance o galorromance?».
? Yahoo!
? «Haquetia : Enciclopèdia científica . Ciència i tecnologia :: 100cia.com». Arxivat des de l'original el 19 d'agost de 2016. Consultat el 26 de maig de 2009.
? Menéndez Pidal, El Dialecto leonés, 2a, prològo i edició Carmen Bobes Naves, Ridea, Oviedo 1.962, pàg. 16 i 17
? Chabacano
? Biblioteca Luis Ángel Arango
? Papiamento
? http://www.academiadelaragones.org/GBA_v0.1_.pdf
? Penny, Ralph (2002). A History of the Spanish Language. Cambridge University Press. p. 8. ISBN 978-0-521-01184-6.
? Indo-european numerals (Eugene Chan) Arxivat el 12 de febrer de 2012 a Wayback Machine.
? Cardinals en l'argonés
? Estadística comparativa entre el nombre de parlants de portuguès i anglès.
? Saltar a:a b «Redéfinir une politique en faveur des langues régionales et de la pluralité linguistique interne».
? http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Altres/Arxius/aran_cens.pdf
? http://www.ehu.eus/documents/1457190/1547454/Avance+III+Encuesta+Sociolling%C3%BC%C3%ADstica+Asturias.pdf
? «L'aragonès o llengua aragonesa – Llengües d'Aragó». lenguasdearagon.org. Consultat el 6 de novembre de 2022.

Enllaços externs

Novetats en l'estudi dels arabeixos a l'iberorromance Article escrit per Federico Corriente per a la Revista Castellàa de Lingüística.

Control d' autoritats

Projectes Wikimedia
Dades: Q749533
Multimèdia: Iberorromance languages / Q749533

Identificadors
GND: 4120201-6
AAT: 300388445